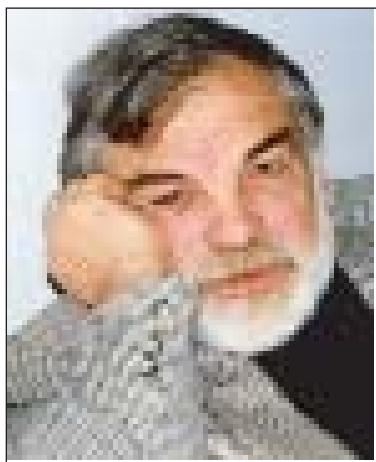
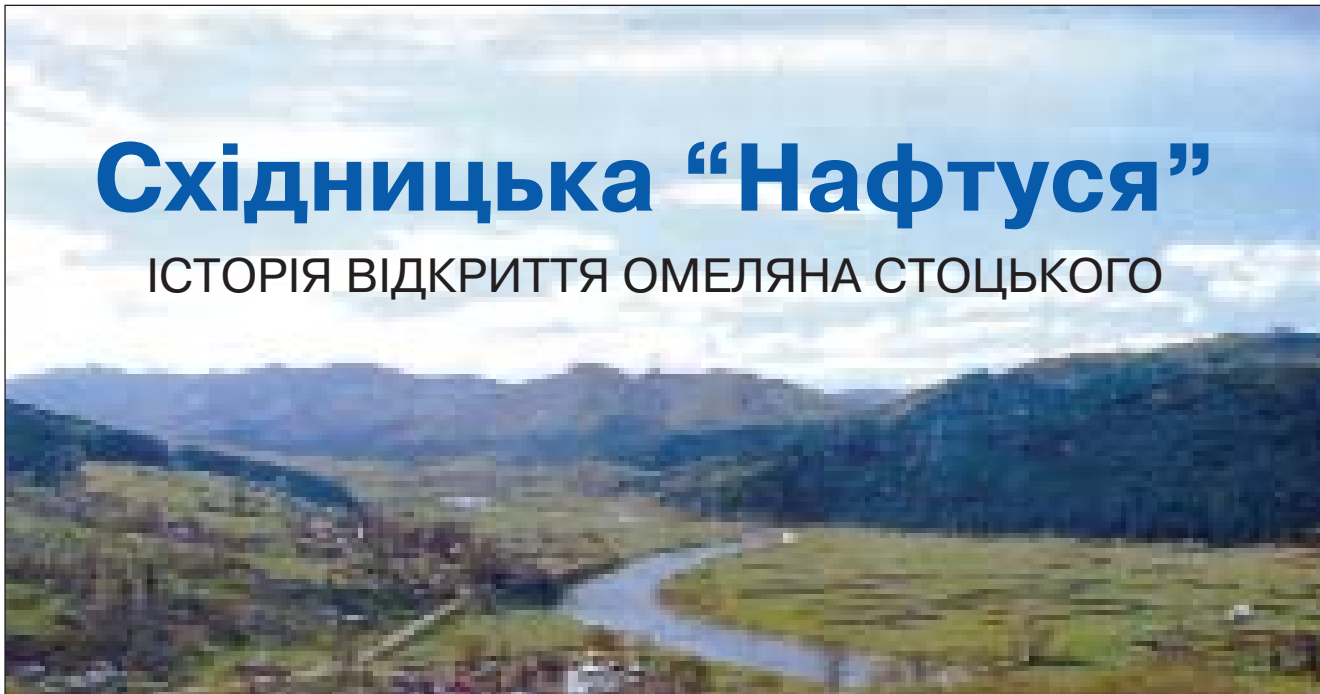

Східницька “Нафтуса”

ІСТОРІЯ ВІДКРИТТЯ ОМЕЛЯНА СТОЦЬКОГО

Володимир Платонов
письменник

Ця історія настільки незвичайна, що здається фантазією, письменницькою вигадкою. Уявіть собі: пенсіонер, зацікавившись новою для себе справою, несподівано зробив відкриття. Довгий час новина викликала зневажливі посмішки односельців і бурю негативних емоцій науковців. Ніхто не міг повірити, що непрофесіонал, дилетант у цій справі, знайшов казкові багатства. І все це відбулося “під носом” відомого курорту та спеціалізованого науково-дослідного інституту.

Одержимий ідеєю, невгамовний пенсіонер штудіював невідомі йому науки, на свою мізерну пенсію купував хімікати, в шкільній лабораторії проводив досліди, переконував скептиків, доводив чиновникам важливість відкриття для країни і здоров'я людей. Йому відверто заважали, не соромлячись компрометували відкриття, чорнили все, чим він займався... Кожний крок ентузіаста вимагав надзвичайних зусиль, неймовірної напруги. Залишається тільки дивуватися, звідки він черпав стільки сил і завзяття, щоб пройти шлях від звичайної випадковості до блискучого винаходу.

ПЕНСІОНЕР

20 жовтня 1956 року директор 5-го нафтопромислу “Бориславнафта” підписав наказ про звільнення *Стоцького Омеляна Олександровича* “в зв'язі з переходом на пенсію по старості лет”. Цьому наказу передував запис у трудовій книжці: “за активное участие в рационализации и изобретательстве, выразившееся в подаче 46 рацпредложений за последний год, вынести благодарность по промыслу”. (Цитуючи оригінали, автор намагався зберегти сенс документального оповідання та стиль того часу. — *В.П.*).

Зазвичай усі працівники Бориславського нафтопромислу, що жили в Східниці, вийшовши на пенсію, займалися домашнім господарством, заготовляли сіно, збирали гриби та лісові ягоди, яких там дуже багато.

Новий східницький пенсіонер Омелян Стоцький був зовсім іншою людиною. Любив музику, міг годинами грати Бетховена, робив спроби і самому створювати музику. Знав кілька

іноземних мов, надавав перевагу читанню улюблених авторів мовою оригіналу. Любив подорожі — в Карпатах є куди поїхати, є на що подивитися: там нема нічого пересічного — все значне або дуже значне, цікаве чи дуже цікаве, гарне та дуже гарне. Карпати — справжня перлина України.

Якось блукаючи околицями Східниці, Стоцький побачив непримітне джерельце, вода якого мала запах сірководню. Майнула думка: можливо це мінеральна вода, така ж як Трускавецька “Нафтуса”?!

Це джерело і ця здогадка різко змінили долю Стоцького. Його життя перетворилось на бурхливу річку, сповнену підводного каміння та вирів. Відтоді кожен відрізок цієї підступної річки приховував безліч перепон, треба було бути просто одержимим, наполегливим, щоб домогтися визнання свого відкриття.

Першим, кому він довірив свої здогадки, був вчитель хімії та біології місцевої школи *Михайло Гамула*. Мо-

Омелян Стоцький
“Моя найвища мрія — зробити доступним тисячам людей неоцінним дар Природи”

лодій вчитель вибачився, що не може нічим допомогти — на той час у шкільній лабораторії не було потрібних хімікатів та приладів.

Не допомогли Стоцькому й у Бориславському нафтогазовому управлінні: аналізи зробили, частково підтвердили його здогадку, але точніші висновки про використання східницьких вод для лікування хворих могла зробити тільки спеціалізована лабораторія Трускавця. Як виявилось, і там не змогли зробити остаточних висновків — це було у компетенції Українського НДІ курортології, який містився в Одесі, йому і підпорядковувалась Трускавецька лабораторія. Одеський НДІ став уже четвертою інстанцією, до якої звернувся Стоцький, і першою, яка взагалі не звертала уваги на листи пенсіонера — він буквально закидав листами директора цього НДІ Ф.Е. Куркудима. Врешті-решт в серпні 1959 року до Східниці надійшла відповідь з Одеси: *“Уважаемый товарищ Стоцкий! ...Изучение минеральных вод в данное и ближайшее время не может быть проведено. Эти экспериментальные исследования требуют длительного периода изучения...”*

Стоцький продовжував наполягати на проведенні аналізів Східницьких вод. За підтримкою він звернувся в Міністерство охорони здоров'я УРСР, Головне управління республіканських курортів та санаторіїв, Українське курортне управління профспілок. Аби листи не залишилися поза увагою чиновників, Стоцький почав їх реєструвати в селищній раді — таким чином стала відома їх загальна кількість — 583!!! Скільки він надіслав листів до 1960 року — невідомо.

Кінець п'ятдесятих — початок шістдесятих років відзначився бурхли-

Перша слава до Східниці прийшла у 1870-х роках, коли тут знайшли багатющі поклади нафти та газу і почали їх видобуток

вою діяльністю директора Одеського НДІ з дискредитації Східницьких вод.

З листів Ф.Е.Куркудима :

“... Анализ всех материалов, имеющих в нашем распоряжении, показывает наличие в воде источников п. Сходница большого количества нафтеновых кислот, и по этой причине они не могут быть использованы для лечебных целей” (1959). *“... Летом 1963 года сотрудники института проверяли воды, которые т.Стоцкий произвольно именует “Нафтусей”. Эти воды не обладают высокой биологической активностью, имеют бактериологическое загрязнение”* (1963).

“У экспериментальных собак под влиянием этой воды наступала неукротимая рвота из-за наличия в ней большой примеси нефти” (1964). *“Следует усилить разъяснительную работу медицинских работников среди населения о возможных вредных последствиях приема этих вод внутрь”* (1964).

“Наличие в Сходнице вод типа “Нафтуси” — плод воображения некомпетентных людей” (1965).

Скільки потрібно було фізичних, духовних сил, аби не втратити віру в правоту своєї справи?! А листи з негативними висновками все надходили та надходили...

8 лютого 1965 року Стоцький отримав відповідь Міністерства охорони здоров'я УРСР: *“... По полученным нами сведениям от директора Одесского института курортологии доцента Ф.Е. Кукурдима химический состав и лечебное действие минеральной воды в п. Сходница были изучены экспедицией института под его личным руководством. При проведении экспериментальных исследований на животных получена отрицательная характеристика этих вод. Кроме того, этот ключевой источник (идется про джерело № 1—В.П.) имеет очень малый дебит, расположен в центре большого скотомогильника, Учитывая все изложенное, клинические испытания указанной минераль-*

ной воды проводиться не будут...”

ЗІ СПОГАДІВ МИХАЙЛА ГАМУЛІ вчителя хімії:

— Разом з Омелянком Стоцьким я був свідком ганебного лженаукового вчинку співробітників Одеського науково-дослідного інституту. Ці “спеціалісти” набирали воду не з природного джерела №1, а з потічка, в який стікали води нафтової свердловини. Ми звернули їхню увагу, щоб проби брали із джерела, але вони виконували замовлення Куркудима. І як наслідок — на основі “фактичних” даних було зроблено висновок, що води Східницьких джерел № 1,2,3 не є аналогами трускавецької “Нафтусі”, і тому не придатні для лікарських цілей.

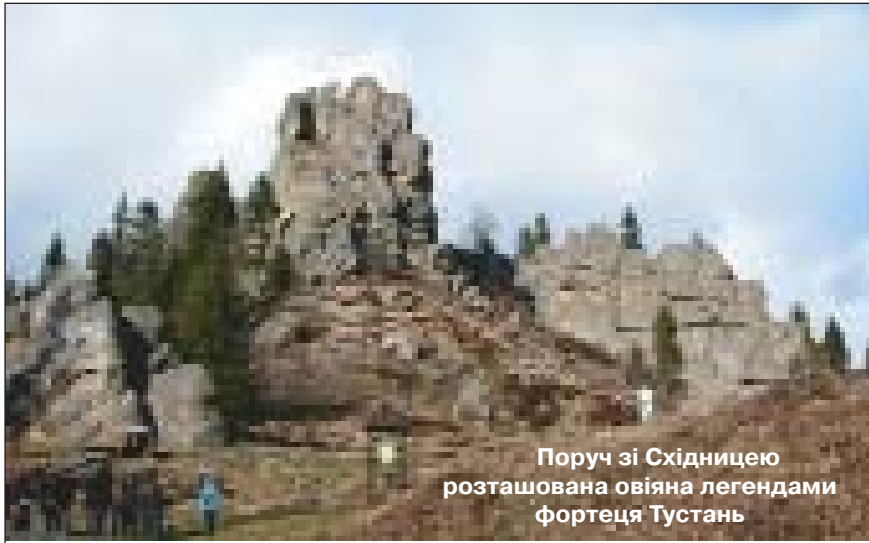
Куркудим давно мріяв поставити крапку в Східницькій епопеї. 25 серпня 1965 року директор Одеського НДІ надіслав листа Голові Української республіканської ради з управління курортами профспілок Леонідові Ларичеву: *“... Видимо некомпетентные лица (а лечить все умеют) назойливо добиваются санкции нашего института на применение сходницких вод в курортной практике. Это — недопустимо!”*.

Протистояння Стоцького та Куркудима посилювалося з кожним днем — в непримиренному протиріччі зійшлися різні погляди, інтереси, характери — як кажуть “найшла коса на камінь”. Насправді ситуація була ще складнішою: боролися не просто бійці різних категорій — пенсіонер та директор НДІ — сенс цієї боротьби був набагато глибший — у Східниці зійшлися два діаметрально протилежних підходи — **ЧЕСТЬ ТА БЕЗЧЕСТЯ**.

НАФТУСИНА ЕПОПЕЯ

Відомо, що вода й камінь точить.

В середині шістдесятих років Стоцький починає новий “наступ” — “атакує” Міністерство охорони здоров'я СРСР, Центральний інститут курортології і фізіотерапії, Інститут

Поруч зі Східницею розташована овіяна легендами фортеця Тустань

мікробіології АН СРСР, редакцію газети “Известия”, Комітет народного контролю. Він наполягає на проведенні якісних та незалежних аналізів відкритих вод. Стоцького підтримав відомий мікробіолог академік *Олександр Імишецький*: “... чтобы гарантировать успех Ваших испытаний, нужно всё делать со свежей водой, придерживаясь тех условий, которые применяются при лечении больных водой типа “Нафтуса””. Підтримала Стоцького і професор *Галина Поспелова*: “Центральный НИИ курортологии считает необходимым подчеркнуть, что совершенно согласен с Вами в вопросе о необходимости скорейшего решения вопроса о возможности использования источников “сходницкой Нафтуси”, особенно учитывая нехватку воды “Нафтуса” на курорте Трускавец”.

За ініціативою Стоцького геологи та спеціалісти Бориславського нафтопромислу почали буріння свердловин для визначення запасів східницьких мінеральних вод. Реакція Ф. Куркуди-ма була миттєвою (з листа 26 червня 1965 року): “Нас крайне удивило, что Львовская геологическая экспедиция включила в свой план изыскания вод типа “Нафтуса” в поселке Сходница. Ведь эта экспедиция должна была руководствоваться точными данными научного характера, а не бытовым разговорами. К тому же мы располагаем уже данными экспериментального характера о токсичном влиянии вод Сходницы”.

Несподівано для Куркуди-ма Львівська газета “Вільна Україна” 14 листопада 1965 року опублікувала відкритий лист Міністру охорони здоров'я УРСР — “Зачароване джерело”, де йшлося про зволікання в дослідженні Східницьких вод. Лист підписали односторонньо Стоцького: голова селищної ради *Даніїла Павлишина*, головний лікар Східницької лікарні *Степан Дуда*, вчителька *Єлизавета Зарицька*, мо-

лоде подружжя лікарів *Наталія та Володимир Мацієвські*, спеціалісти Бориславського нафтопромислу, мешканці Східниці.

РОЗПОВІДАЄ ЄВГЕНІЯ БОЖИК

письменниця, в 1960-ті роки кореспондент Львівської газети “Вільна Україна”:

— Приходжу до редакції, а там мене чекає шляхетний пан. Дуже делікатний, інтелігентний, вишуканий, у білосніжній сорочці з красивою краваткою, в капелюсі, при ньому паличка і старенький портфель. Глянула на його руки і подумала — піаніст.

“Я хотів би поговорити з пані Євгенією Божик”, — каже гість.

“Це я”, — відповіла. Мені здалося, що він був дещо розчарований — мав надію зустріти журналіста — зубра, а я була студенткою Львівського університету. Ми швидко дійшли спільної мови — він читав мої гострі, проблемні матеріали, а сам розповів про історію відкриття цілющих вод Східниці та боротьбу з бюрократами. Омелян

У пошуках мінеральних вод

Олександрович так зрозуміло, переконливо розповів про всі проблеми, показав багато листів — відгуків хворих на нирки та печінку, що лікувались Східницькою водою самотужки. Ми невідкладно підготували до друку відкритого листа міністру. Це була перша публікація про східницьку “Нафтусю”.

“ВОДА В СТУПІ”

Історія відкриття Східницьких цілющих вод багато чим нагадує боротьбу академіка *Т. Лисенка* з генетиками. Довгий час Ф. Куркудиму, директорів інституту, шастило затримувати відкриття О. Стоцького, бо на це у нього були власні “наукові” інтереси. Виявляється: на березі Чорного моря, у науково-дослідному інституті, яким керував доцент Федір Куркудим, під його особистим керівництвом створювалось восьме чудо світу — штучна “Нафтуса”. Вчені Одеського НДІ курортології звернули увагу, що на Планеті багато води, а мінеральної — не вистачає. Ось і взялися учені мужі за вирішення грандіозного завдання: зі звичайної водопровідної води отримати мінеральні води “Боржомі”, “Єсентуки”, “Миргородську” і навіть трускавецьку “Нафтусю”, штучний аналог якої одесити нарекли гучно — “Нафтусин”.

Неможливо уявити, яке блискуче майбутнє малювалося творцям штучних мінеральних вод Федору Куркудиму та його соратникам: нагороди, звання, всесвітня слава. У порівнянні з Куркудимською “диво-водою” східницька “Нафтуса” здавалася блідою подобою епохи кам'яного віку.

Поки одесити товкли “воду в ступі” (таку назву мав фейлетон про діяльність Одеського НДІ курортології.

"Правда". 28 серпня 1966 року), першовідкривача Східницьких джерел Омеляна Стоцького, головного лікаря Східницької лікарні Степана Дуду та кореспондента газети "Вільна Україна" Євгенію Божик запросили до Києва взяти участь у засіданні Наукової ради Міністерства охорони здоров'я УРСР.

РОЗПОВІДАЄ ЄВГЕНІЯ БОЖИК:

— Ще до поїздки в Київ, Стоцький мене попередив: "О, дитинко, там все буде не так просто". І справді, в Києві Омелян Олександрович категорично відмовився ночувати в готелі, де жив його науковий супротивник Ф. Куркудим зі своєю "ватагою". Разом зі Степаном Дудою він провів ніч на Київському вокзалі — ось такий характер! Та це були лише квіточки.

Все дійство відбувалося в актовій залі міністерства. Відкрив засідання Наукової ради її голова професор *Михайло Ковальов* — такий собі світський лев, який весь час милувався собою, бо там було дуже багато дам. Мені здалося, що його зовсім не цікавила проблема.

Про результати досліджень східницьких джерел доповідали директор інституту Ф. Куркудим і керівник експериментального відділу В. Керц. Вони говорили якимось невпевнено, весь час спостерігаючи за реакцією заступника Наукової ради професора *Миколи Вітта*, який фактично і вів засідання. Він дуже уважно слухав усі виступи і особливо Омеляна Стоцького, його нищівну критику аналізів Одеського інституту. Спираючись на результати геологічних досліджень, Омелян Олександрович у півторагодинній доповіді спростував і висновки про незначний дебіт східницьких джерел.

Свій виступ Стоцький завершив повідомленням про досягнення молодого лікаря Степана Дуди, який першим зважився лікувати хворих східницькими водами.

Колегія міністерства прийняла рішення: *в зв'язку з тим, що Одеський НДІ курортології не виконав завдання, подальше вивчення Східницьких мінеральних вод доручити Львівському та Чернівецькому медичним інститутам та Львівському НДІ епідеміології і мікробіології.*

Для майбутнього Східниці це було дуже важливе рішення.

ФЕНОМЕН СХІДНИЦЬКОЇ "НАФТУСИ"

Після постанови міністерства в селищі з'явилася група науковців, у місцевій лікарні відкрили урологічне відділення. У Львівській лікарні Степан Дуда відібрав хворих, котрим було призначено урологічні операції, і які дали згоду на лікування східницькою водою з джерела № 1. Молодий лікар дуже ризикував — його експеримент міг би мати непередбачувані наслідки, та цілющі води Східниці зробили свою добру справу — жодному з 21 пацієнта операція не знадобилася!

Лікарі і вчені робили свою справу, а Омелян Стоцький продовжував відкривати нові мінеральні джерела. Щоденно він проходив багато кілометрів схилами гір, придивлявся до лісових струмків, з ледь помітних джерелець набирив у пляшечки водичку та приносив її до хімічного кабінету школи.

ЗІ СПОГАДІВ МИХАЙЛА ГАМУЛИ:

На початку шістдесятих років мене призначили директором школи, я

віддав ключі Омеляну Олександровичу від хімічного кабінету, де після уроків він особисто займався аналізом нових джерел і так добре опанував цю справу, що все робив як кваліфікований хімік. Дуже складні аналізи ми проводили разом. Пам'ятаю радість, коли він відкрив джерело № 2"С" з содовою водою, яку нині називають українською "Боржомі". Біля цього джерела завжди черга, як удень так і вночі, за нею приїжджають з трускавецьких курортів.

Омелян Олександрович був ініціативною, діяльною та невгамовною людиною. Пригадую, як одного разу він прийшов до мене збуджений і розповів, що його затримала міліція. Біля головного бювету Трускавця, де завжди буває людно, Стоцький почав агітувати хворих, щоб їхали до Східниці, там вода краща за трускавецьку "Нафтусю". Його забрали у відділок міліції, протримали біля трьох годин і взяли підписку, що це більше не повториться. Добре, що все обійшлося без штрафу — зважили на його вік та мізерну пенсію.

На той час О. Стоцький вже відкрив 38 (!) джерел. Вчені встановили: цілющі води Східниці успішно лікують захворювання нирок і печінки, сольовий діатез, підвищену і знижену кислотність шлунку, малокрів'я, цукровий діабет, зміцнюють імунітет. Величезною перевагою Східниці є те, що вона не постраждала внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС і своїм розмаїттям цілющих вод, сприяє виведенню з організму важких металів та радіонуклідів. І це ще далеко не все...

Слава про цілющі води Східниці розповсюджувалась значно швидше, ніж робились аналізи нових джерел.

Вода джерела №3 вміщує майже всю таблицю Менделєєва

Серед соснового бору О. Стоцький знайшов ще одне джерело із запахом сірководню

На лікування у Східницю почали приїжджати неорганізованим, як тепер кажуть “диким шляхом”. Перший лікувальний пансіонат “Карпати” відкрився у Східниці 1 жовтня 1970 року, його очолив *Георг Іцив*, біолог, випускник Львівського університету. Потім з’явився пансіонат “Гуцулка”, директор якого *Яків Прицак* виділив 50 тисяч карбованців для продовження досліджень східницьких мінеральних вод. Тодішній міністр геології України, академік *Петро Шнак* цілеспрямовано виділив 450 тисяч карбованців на визначення запасів цілющих вод Східниці. Пробурені 17 свердловин. Дебіт шести мінеральних джерел типу “Нафтуся” склав 64.3 куб. м. на добу! Це в півтора рази перевищувало запаси всіх разом взятих аналогічних вод Трускавця.

ЗІ СПОГАДІВ ДАНІЛІ ПАВЛИШИНОЇ голови Східницької селищної ради (1963-1975)

— З Омеляном Олександровичем я познайомилась після переїзду до Східниці. Він уже був на пенсії та, незважаючи на свій похилий вік, займався пошуком мінеральних джерел. При своїй скромній пенсії — 53 карбованці — щомісяця витрачав від 15 до 20 карбованців на придбання хімікатів, листування, телеграми, телефонні розмови — протягом десяти-двадцяти років це близько двох тисяч карбованців. Щоб підтримати його благодійну діяльність, ми направили до Львівської обласної ради прохання визнати його заслуги. Та через деякий час отримали відповідь: “... Рішенням

облвиконкому... Стоцькому в призначенні персональної пенсії місцевого значення відмовлено за відсутністю даних, які дають право на згадану пенсію”. Та попри ганебне ставлення чиновників, Омелян Олександрович продовжував свою справу. Перші відкриті ним мінеральні джерела отримали позитивні висновки вчених і були рекомендовані для лікування хворих.

В 1974 році О.Стоцькому виповнилося 80 років. Я привітала його з ювілеєм, побажала, щоб він дожив до сторіччя та встиг виконати все задумане, на що Омелян Олександрович зауважив: “Я не задоволений вашим тостом. Для мене сто років — занадто мало, при такому тиску чиновників все зробити не встигну, а так хочеться побачити Східницю великим сучасним курортом”.

ВИЗНАННЯ

Продовжуючи пошуки нових мінеральних джерел, не забуваючи про аналізи та експерименти, спостерігаючи за лікуванням хворих, Стоцький всю свою невичерпну енергію спрямував на створення та розвиток курорту загальносоюзного значення. Масштаб його діяльності вражає: він звертається до Генерального секретаря ЦК КПРС, першого секретаря ЦК Компартії України, Ради міністрів СРСР та УРСР, ВЦСПС, у республіканські профспілки, до головного санітарного лікаря СРСР, редакторів газет “Правда” та “Известия”, Комітету народного контролю про раціональне використання східницьких мінеральних вод. Він обурюється, що так недбало, не по-господарському використовується дароване Природою багатство, особ-

ливо наполягає на розробці генерального плану розвитку курорту, створенні зон санітарного контролю, включенні в десяту п’ятирічку будівництва у Східниці державного санітарно-курортного закладу та об’єктів загальнокурортного користування.

В цих листах — весь Стоцький: виявити джерела — це недостатньо, потрібен був розум, наполегливість, одержимість, щоб “проштовхувати” відкриття, довести справу до логічного завершення. Влітку 1975 року всю країну облетіла новина: “У Східниці виявлено нове родовище цілющої води “Нафтуся” ... Вчені стверджують, що за лікувальними властивостями ця мінеральна вода не тільки не поступається, а навіть переважає відому Трускавецьку”.

Є в Східниці біля пансіонату “Зелений бір” джерело, яке називають “Андроповським”. Якщо вірити місцевим мешканцям цілющу воду джерела №25 шодня доставляли гелікоптером до Львова, звідти літаком до Москви для лікування Генерального секретаря ЦК КПРС *Юрія Андропова*. Правда це чи легенда, але те, що води Східниці дійсно справді цілющі, вже ніхто не має сумнівів.

9 січня 1976 року Східниця була офіційно визнана всесоюзним курортом.

З диплома №1101: “Решением коллегии Министерства геологии СССР от 3 ноября 1977 года “За открытие Сходницкого месторождения минеральных вод в Украинской ССР” тов. Стоцкий *Емельян Александрович* награжден дипломом и нагрудным знаком “Первооткрыватель место-рождения”. *Министр*

**Омелян Стоцький
у пошуках мінеральних вод**

На впорядкуванні Східницького джерела № 1

геології СРСР Е.А. Козловский”.

На той час нашому героєві виповнилося вісімдесят три роки. Він був бадьорий, енергійний, не хворів. Продовжував працювати над книгою, яку замислив ще на початку сімдесятих років. Отримав листа від новопризначеного директора Одеського НДІ курортології професора Г. Горчакової (колишнього директора НДІ Ф. Куркудима після засідання Наукової ради Міністерства охорони здоров'я УРСР звільнили з посади і позбавили всіх звань — В. П.). З листа Стоцькому: *”Уважаемый Емельян Александрович! ... Мы получили Ваше письмо с предложением издания книжки, посвященной Сходницким минеральным водам. Институт поддерживает такое начинание. Мы считаем, что в состав авторского коллектива могли быть включены два представителя института: физиолог и гидрогеолог... Директор института профессор Г. Горчакова”.*

Працюючи над рукописом, Стоцький продовжував пошуки мінеральних вод. Тепер його супроводжував колишній працівник нафтопромислу Михайло Загірський. Їм поталанило: вони знайшли воду з підвищеним вмістом срібла та лікувальні грязі. В шкільній хімілабораторії Стоцький зробив попередні аналізи і відправив заявку на нові відкриття до Міністерства геології та Міністерства охорони здоров'я УРСР. Вже без колишніх зволікань надійшла відповідь: *”В настоящее время проводятся исследования химического состава вод указанных вами источников. О результатах проверки вам будет сообщено по получении анализов...”*

До дослідження східницьких лікувальних грязей залучили вчених грузинського курорту “Мацеста”.

Остаточних результатів Омелян Александрович так і не дочекався — 10 січня 1979 року він раптово помер. *Пізніше до Східниці надійшло підтвердження: у виявленому джерелі справді підвищений вміст срібла, лікувальними виявилися і східницькі грязі, та він не встиг показати, де їх знайдено...*

До 100-річчя з дня народження першовідкривача східницької “Нафтусі” біля бювету мінеральних джерел №8, 9, 10 встановлено пам'ятник Омеляну Александровичу. Згодом курорт отримав назву: **БАЛЬНЕОЛОГІЧНИЙ КУРОРТ ІМЕНІ ОМЕЛЯНА СТОЦЬКОГО.**

В серпні 2008 року на території санаторію “Східницькі Карпати” було відкрито повноцінний музей Омеляна Стоцького, бо до цього часу була лише невеличка експозиція в одній кімнаті.

Це сталося завдяки зусиллям директора санаторію Зиновія Крайчика, який узяв на себе всі витрати щодо впорядкування музею. Експозицію розробив завідувач відділу музею “Дрогобиччина” Володимир Пограничний. Експонати для музею надала дочка Омеляна Стоцького — Ганна Стоцька.

Вперше з'явилася можливість докладно ознайомитися з біографією першовідкривача найбільшого в Україні родовища мінеральних вод, особистими та сімейними речами подвижника, унікальними світлинами, документами, численними листами, відгуками тих, хто лікувався у Східниці.

РОЗПВІДАЄ ГАННА СТОЦЬКА

заслужений журналіст України:

”Народився батько в родині священика 15 серпня 1894 року в селі Богутин Золочіського району на Львівщині. Брав участь у Першій світовій війні. Трудову діяльність розпочав на нафтопромислах Борислава, Тут отримав спеціальну освіту і працював на газопереробному заводі.

У 1928 році за порадою та сприянням митрополита Андрія Шептицького вступив на філологічний факультет Львівського університету, після закінчення якого отримав ступінь магістра. Потім викладав у гімназії. Коли розпочалася Друга світова війна, наша родина жила в Решеві (тепер це польське місто Жешув). Тікаючи від німців, батько вибрав шлях на Батьківщину. Ми переїхали до Східниці — це поруч зі знаменитим Бориславом, там народилася моя мама Павліна Михайлівна. Вона була шляхетною жінкою, любила вишукане товариство, аристократичні прийоми та бали, мистецтво, музику. До речі, таке життя полюбляв і батько. Він був педант. Я ніколи не бачила його без краватки.

Після війни, в найважчі повоєнні роки батько очолив зруйнований газо-

переробний завод у Східниці, налагодив його роботу. А далі, оскільки був сином священика і ніколи членом КПРС, його почали котити по низхідній: головний інженер, майстер підземного ремонту обладнання, техник промислової лабораторії і нарешті найнижча передпенсійна сходишка — просто лаборант. І це при тому, що мав дві освіти: технічну та гуманітарну. Він вважався пенсіонером з неповним стажем — йому не зарахували роки, коли брав участь у Першій світовій війні, а також роки навчання і роботи, коли Західна Україна була під владою Польщі. Тяжко було прожити на пенсію 53 карбованці, маючи на утриманні дружину і дочку-студентку. Батько вимушений був підробляти приватними уроками музики — він мав ще й музичну освіту”.

Ця коротка розповідь доньки Омеляна Стоцького доповнює матеріали про життя та діяльність батька із її книги “Цілющі води Східниці”. Видання користується великим попитом і є чи не єдиним корисним посібником, у якому досвідчені фахівці розповідають про Східницькі мінеральні води, їхні лікувальні властивості. Тут і карта цілющих джерел та довідкові матеріали про оздоровчі комплекси нинішнього курорту. Фактично, дочка продовжує справу батька, який мріяв “зробити доступним тисячам людей цей неоціненний дар Природи”.

На території Східницького родовища мінеральних вод 38 джерел та 17 свердловин, які щодоби дають близько 70 куб. м. вод типу “Нафтуса”, 53 куб. м. лужних та 26 куб. м. залізистих вод.

Ознайомившись з цим клондайком здоров'я, Президент України Леонід Кучма 22 квітня 1998 року підписав розпорядження “Про розвиток курорту Східниця”. Було розроблено детальну програму, яка передбачала створення в Східниці Національної

Омелян Стоцький (в центрі) в колі перших пацієнтів, що лікувалися мінеральними водами Східниці

Музей Омеляна Стоцького

дитячої оздоровниці, де щорічно в дитячому лікувальному комплексі та санаторії матері та дитини могли б оздоровитися 25 тисяч осіб, із них — десять тисяч дітей. Проект створення дитячого курорту в Східниці було “поховано”. У 2005 році в одному з інтерв'ю тоді заступник міністра охорони здоров'я України *Раїса Богатирьова* сказала: “Про який курорт ви говорите?! Що таке Східниця? Вона не має перспектив, бо надто багато капіталовкладень вимагає, а їх у держави немає” (Тижневик “Бліц — Захід” № 32. Серпень 2005 р.). Відмовившись від створення власного дитячого курорту, ми змушені відправляти українських дітей на лікування до Куби.

На відміну від державних чиновників цілющими водами Східниці зацікавився приватний бізнес. За останні роки тут виросли цілі поселення респектабельних багатопверхових готелів та садиб, які збудовані чи будуються якомога ближче до джерел, та навіть у санаторній зоні. Внаслідок такого “господарювання” руйнується

Погруддя першовідкривача Східницького родовища мінеральних вод Омеляна Стоцького (скульптор Василь Одрехівський)

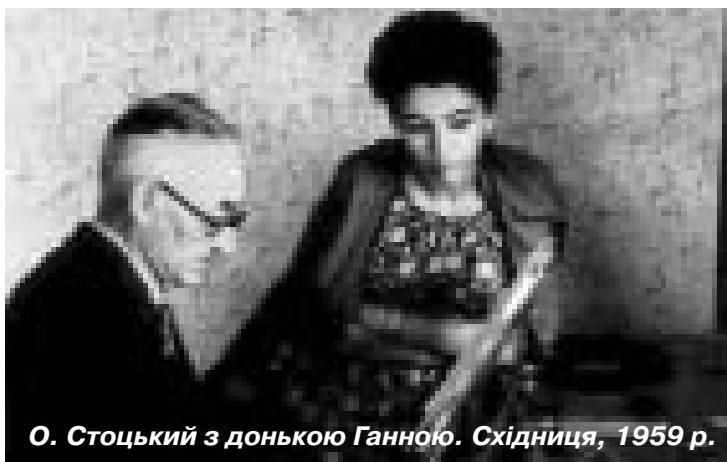
унікальне творіння Природи, яке називають українською Швейцарією за її гірські краєвиди, смерекові та соснові бори, кришталеве повітря, м'який клімат та цілющі води.

На превеликий жаль, розбудова курорту, ефективне використання мінвод Східниці не мають цілеспрямованої політики. Функції господаря тут мала би виконувати курортна (координаційна) рада, та вже котрий рік її не спромоглися створити. Звідси мабуть і починається безлад у роботі курорту, його забудові, використанні джерел та їх облаштуванні. В Україні це найбільше родовище мінеральних вод і найменше за їх використанням. Нині лише один відсоток вживається за призначенням, решта — а це сотні тонн цілющих вод — стікають у річку..

Сумно та гірко, що до цієї пори не знайшлося людини, яка піднялася б до рівня Омеляна Стоцького і

Диплом Міністерства геології СРСР першовідкривачу Східницького родовища О.О. Стоцькому від 04.11.1977 р.

О. Стоцький з донькою Ганною. Східниця, 1959 р.

